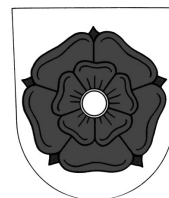

zprávy ze

samosprávy

4 / květen 2013

zpravodaj pro obce Božetice, Jistebnice a Nadějkov

Vážení čtenáři,

Na začátku letošního roku nabralo jednání o úložišti zcela nečekaný směr: místo pokračování snahy o dohodu s obcemi se stát rozhodl postupovat proti jejich vůli. Obce a občanská sdružení na tento podraz reagovaly společnou výzvou pro vládu a poslance. Její text i podrobnější informace o postupu státu najdete v tomto čísle Zpráv ze samosprávy.

Zpravodaj přináší také podrobnosti o tom, jak by probíhal geologický průzkum, který by podle předstev ministerstva průmyslu měl začít už v letošním nebo příštím roce. Za pozornost určitě stojí i pohled pracovníků Státního úřadu pro jadernou bezpečnost - organizace, která vydává povolení pro provoz atomových staveb - a odborníků z výzkumného ústavu krajinářského.

*Olga Černá,
OS Zachovalý kraj*

Stát nedrží slovo

Většina z nás si pamatuje loňské sliby Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO), že další průzkumy nezahájí bez souhlasu obcí. Bohužel se opět ukázalo, že to byla jen prázdná slova. Ministr průmyslu Martin Kuba neschopnost SÚRAO vyjednat s obcemi vyřešil jednoduše: převedl kompetenci získat povolení na průzkumy na státní podnik DIAMO, který se žádnými sliby necítí vázán a chystá se s průzkumy začít úplně ve všech lokalitách. Stalo se tak jen několik dní poté, co se Pracovní skupina pro dialog o hlubinném úložišti, v níž byli i zástupci z Jistebnice, Božetic, Božejovic a Nadějkova, po dvou letech složitěho vyjednávání dohodla na návrhu zákona, který by obcím zaručil větší rovnoprávnost při jednání se státem.

V současné době je podána první žádost o vymezení průzkumného území - pro Kraví horu na Žďársku. Další by podle představ ministerstva měly následovat během letošního roku.

První dva roky průzkumu by měly být méně agresivní a týkaly by se všech osmi lokalit a celého jejich území. Do konce roku 2015 by měly být vybrány čtyři lokality, na nichž budou další tři roky probíhat hlubinné vrty (*podrobněji na str. 3*) - pro ně není podle zákona nutné žádat o nové vymezení území. Poté by měly být vybrány dvě kandidátní lokality, které budou muset zanést úložiště do svého územního plánu a podřídit mu veškerou výstavbu a plány na rozvoj obce. V roce 2025 by měla být známa „vítězná“ lokalita; zde by se v roce 2030 začaly stavět podzemní prostory, do nichž by se od roku 2065 ukládaly sudy s radioaktivním odpadem. - a nejen to: nově se v plánech na úložiště objevil i mezisklad vyhořelého jaderného paliva, tedy místo, kde budou vysoceradioaktivní materiály uloženy asi 50 let na povrchu v transportních obalech a teprve poté překládány do sudů pro trvalé uložení.

Obce se proto právem cítí podvedeny a společně připravily výzvu pro členy vlády a Parlamentu: žádají, aby byl zákon přijat, průzkumy nezačaly bez souhlasu obcí a byla dodržena všechna bezpečnostní kritéria při výběru místa pro úložiště (*podrobněji na str.2*). Pochybnosti o způsobu, jakým jsou lokality vybírány, totiž v poslední době zazněly i ze Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (*podrobněji na str. 4*).

Olga Černá

z obsahu :

str. 2
K úložišti férově

str. 3
Průzkum očima geologa

str. 4
Úložiště by zasáhlo lidi i krajinu

K hlubinnému úložišti férově

Požadavky výzvy „K hlubinnému úložišti férově“, která je určena členům vlády, poslancům a senátorům, a byla přijata na setkání na setkání obcí a nevládních organizací v Praze dne 26. února 2013:

1) **Zasadte se o přijetí zákona, který posílí postavení obcí, na jejichž území by mohlo vzniknout hlubinné úložiště.**

Již více jak deset let obce iniciativně usilují o změnu zákonů, která by zavedla možnost spouřozhodovat o výběru místa pro výstavbu úložiště. Jak lze ilustrovat na příkladech Finska, Švédska či Francie, respekt k názoru obcí nikdy neblokuje, ale naopak vždy otevírá cestu k výstavbě úložiště. Rovněž (evropská) směrnice Rady 2011/70/EURATOM požaduje, aby se veřejnost mohla účinně účastnit rozhodování týkajícího se nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem. Tímto směrem vykročila Pracovní skupina pro dialog o hlubinném úložišti, složená ze zástupců státu (delegovaných ministerstvy průmyslu a životního prostředí, SÚRAO a Státním úřadem pro jadernou bezpečnost), Parlamentu ČR, místních samospráv a občanské společnosti. Jako poradní orgán MPO v závěru minulého roku dokončila záměr zákona o zapojení obcí do procesu výběru lokality a předložila ho k vyjádření ministru Martinu Kubovi. Záměr představuje zatím ojedinělý konsensus v historii vyhledávání lokality pro úložiště. O to více je zarážející, že MPO v okamžiku dosažení shody přistoupilo k silové strategii výběru lokality hlubinného úložiště.

Celý text výzvy si můžete přečíst na webu www.zachovalykraj.cz.

Výzvu do dnešního dne podpořilo celkem 135 obcí a 29 občanských sdružení. Z naší lokality a jejího okolí to byla
- města Jistebnice a Sedlec-Prčice
- obce Božetice, Nadějkov, Opařany, Petrovice, Nechvalice, Radkov a Balkova Lhota
- osadní výbor Padařov
- občanská sdružení Zachovalý kraj a Jistebnická vrchovina
- Místní akční skupina Krajina srdce.

K výzvě se mohou připojit i další obce a neziskové organizace - podpisy shromáždí starosta Horažďovic Ing. Karel Zrůbek (zrubek@muhorazdovice.cz).

2) **Nepřipustte zahájení průzkumných prací v žádné z lokalit, dokud nebude legislativně vyřešeno rovnoprávnější postavení obcí a státu.**

Považujeme za nepřipustné, aby byly zahajovány průzkumy pro přípravu hlubinného úložiště v situaci, kdy nejsou zřetelně nastavena spravedlivá pravidla pro všechny zúčastněné a kdy se přístup státu mění tak, jak se obměňuje vedení MPO. Jediným legitimním řešením nastalé situace je stažení již podané žádosti o stanovení průzkumného území v lokalitě Kraví hora a ustoupení od podání dalších žádostí do doby, než bude legislativně vyřešeno postavení obcí, na jejichž území by mohl o vzniknout hlubinné úložiště.

3) **Respektujte názor obyvatel obcí v místech pro budoucí úložiště, přistupujte k nim otevřeně, konzistentně a bez úkladů.**

Převedením mandátu ke stanovení průzkumného území ze SÚRAO na DIAMO s.p. v lokalitě Kraví hora a zahazením všech slibů o dobrovolnosti dalších průzkumů se Ministerstvo průmyslu a obchodu ve vztahu k obcím vrátilo k silové politice. Ta hrozí vleklým konfliktem mezi zástupci samospráv a státu.

Považujeme za nepřipustné, aby SÚRAO pokračovalo v jednání s obcemi o spolupráci, zatímco státní podnik DIAMO, jehož zakladatelem je rovněž Ministerstvo průmyslu a obchodu, veřejně opovrhuje dosavadní snahou o konsensus. Tento schizofrenní přístup dokázal pošlapat roky se rodící základy důvěry.

4) **Zajistěte vysoká bezpečnostní kritéria výběru lokality hlubinného úložiště.**

Hlubinné úložiště je považováno za dosud nejlepší známý způsob naložení s dědictvím jaderné energetiky. Musí garantovat izolaci nebezpečného odpadu od všeho živého po statisíce let. Nedokážeme posoudit, zda je to dosažitelné. Jakékoliv kompromisy při hledání stabilní horniny či vývoji izolačních bariér by ale byly ohrožením nás i mnoha budoucích generací.

Vážení členové vlády, poslanci a senátoři, demokratický proces výběru lokality a souhlas obyvatel, kterým úložiště navždy změní životy, musí být stejně respektovanou podmínkou jako kritéria bezpečnosti. Věříme, že lze dodržet obojí současně.

Geolog: Bez vrtů to nepůjde

Jak je při jednání o úložišti zvykem, věci se mění. Plány na geologický průzkum jsou nyní rozděleny na dvě etapy, přičemž ta první má údajně být neinvazní, bez vrtných prací.

Nezávislý odborník, geolog Severočeských dolů Ing. Jiří Svejkský, má na věc odlišný názor:

Mohlo by se zdát, že SÚRAO přichází s novou a lidštější verzí průzkumů, které by napomohly při procesu výběru lokalit pro hlubinné úložiště radioaktivních odpadů. Jenže jde o zvolenou taktiku typu: „nazveme věci jinak a oni nám na to možná skočí“. Plánovaná fáze průzkumů je nyní označována jako tzv. „neinvazní“. Má jít tedy o průzkumy, které v žádném případě nenaruší přírodu a které budou představovat procházky geologů s kladivkem, případně s nějakou lehkou aparaturou po krajině a občasné odebrání vzorku horniny. Bohužel žádná lehčí nebo lidštější varianta geologického průzkumu v současném stavu prozkoumanosti lokality neexistuje. Ve skutečnosti již proběhla v roce 2004 a opravdu jsme o ní téměř nevěděli. Vše stále probíhá podle plánu a nyní je tedy nutné začít s plošným geofyzikálním, geochemickým a hydrogeologickým průzkumem lokality a s podrobným geologickým mapováním v síti 200 x 200 m.

Nemusíme geologickým průzkumům nikterak rozumět, a přitom je asi každému jasné, že při takovém mapování musí mapující geolog po každých 200 metrech provést nějaký geologický úkon. Tím úkonem je zjištění typu a stavu horniny v bodě, na kterém se právě nachází. Pokud je to možné, změří na tomto místě i základní geologické charakteristiky, jako jsou úklon a směr puklin, případně odebere vzorek pro další rozbor. To je ale proveditelné, pokud stojí geolog přímo na skále. Pokud stojí v lese, je nutné dostat se na horninu ukrytou pod vrstvou lesní půdy a pod kořeny stromů. Musí tedy vykopat sondu. Její hloubka je závislá na mocnosti zvětralinové kůry, může mít kolem jednoho až tří metrů. Sondu je nutné zdokumentovat, proměřit a odebrat vzorky pro geochemický a geotechnický výzkum.

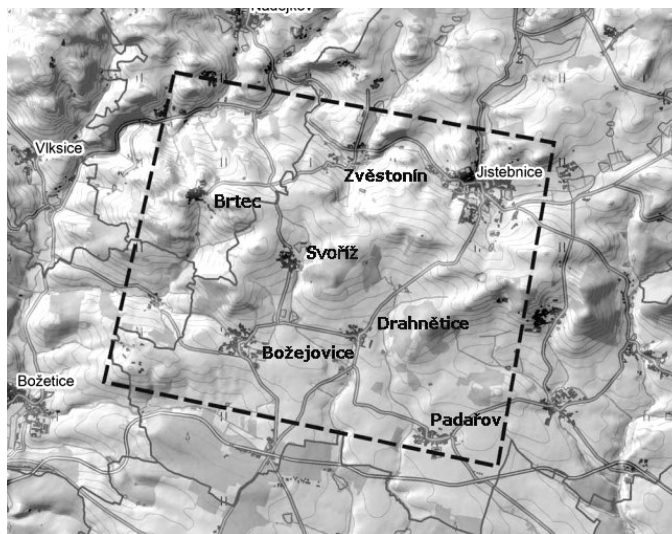
Použijme nyní trochu matematiky: Na linii o délce 1000 m je možné provést 6 sond po 200 metrech včetně krajních bodů. Na čtverci o ploše 1000 x 1000 m, což je 1 km², je potřeba provést 36 sond. Výzkumná plocha lokality Magdaléna činí 26 km². K plošnému zmapování takového území v síti 200 x 200 metrů je tedy zapotřebí vykopání 936 sond! Sonda je pro geologa lepší, je v ní více vidět. Pokud geolog přimhouří oko, spokojí se i s mělkým

vrtem. Vzorek z vrtu není ideální, bývá rozvrtný, špatně orientovaný a hlavně malý. Je ale jednodušší vrtat než kopat. Vrtné soupravy mohou být na traktor, častěji bývají na pásovém podvozku. Při zajištění přístupových cest na dané body sítě je tedy možné namísto sond použít vrtačku a vyvrtat v zájmovém území potřebný počet vrtů, tzv. vpichů.

A co takový hydrogeologický průzkum. Je rozdíl mezi hydrologickým a hydrogeologickým průzkumem. Hydrologický průzkum zjišťuje informace o povrchovém odtoku, o vydatnostech pramenů a kvalitě povrchových případně podzemních vod. Hydrogeologický průzkum musí naopak zjistit koloběh vody uvnitř masívu. Nejprve je třeba získat informace o stavu podzemní vody v přípovrchových částech masívu a to asi tak do hloubky 50 metrů. Ale jak se hydrogeolog dostane do takové hloubky, aby zjistil, kde a jak kolují vody uvnitř skály? Jedině hydrogeologickým vrtem! A jeden vrt mu v podmínkách žulového masívu, kde vody proudí jen po puklinách a poruchových pásmech, opravdu mnoho nenapoví. Je třeba tolik vrtů, aby vytvořily síť pozorovacích bodů v různých hloubkových úrovních. K tomu je zapotřebí vyvrtání až několika desítek hydrogeologických vrtů o hloubce od 15 do 50 metrů.

Toto je jen hrubý nástin plánované „neinvazní“ neboli nedestruktivní fáze průzkumu. I tak je ale zřejmé, že bez vrtů to opravdu již nepůjde.

Jiří Svejkský

Návrh na umístění průzkumného území v lokalitě Magdaléna

Krátce z tisku: O obavách z úložiště

Mají se lidé skutečně čeho obávat, nebo je jen straší slova jako radiace, záření či radioaktivní odpad?

Ve většině případů je to pouze strach. Na jednu stranu jejich obavy ale chápu, protože se jim změnil svět, který do té doby znali, a okolí, kde žili. Ve většině případů jsou vytipovány lokality u malých obcí, které nemají zkušenosti s velkými investicemi, výstavbou a už vůbec ne s hornickou činností. A to, že přinejmenším na nějaký čas přijdou o podobu okolního světa, jak jej znají, je oprávněná obava.

předsedkyně SÚJB Dana Drábová
v rozhovoru pro MF Dnes, 27.3.2013

Bezpečnost především?

Státní úřad pro jadernou bezpečnost (SÚJB) vnímá práci Správy úložišť radioaktivních odpadů při vývoji hlubinného úložiště jako neuspokojivou a upozorňuje, že nebude moci vydat povolení k umístění hlubinného úložiště v roce 2025. Plyne to z výroční zprávy SÚJB za rok 2012, kterou vzala na vědomí vláda. Obdobně zástupce SÚJB Peter Lietava na mezinárodním fóru vloni v říjnu varoval, že Správa úložišť nemá stanovená jasná bezpečnostní kritéria, podle kterých by měla již v roce 2018 vybírat dvě finální lokality.

SÚJB v dokumentu píše doslova: „Stávající stav vývoje hlubinného úložiště nepovažuje SÚJB za uspokojivý. Přestože SÚRAO veřejně deklaruje bezpečnost hlubinného úložiště jako svojí prioritu, průběh programu vyhledání lokality pro hlubinné úložiště tomu neodpovídá. Celý program je v částech, ke kterým se SÚJB cítí kompetentní vyjadřovat, značně neefektivní. Pokud bude veden dosavadním způsobem, SÚJB s největší pravděpodobností v roce 2025 nebude mít dostatek relevantních podkladů a analýz potřebných pro vydání povolení k umístění hlubinného úložiště.“

Z tiskové zprávy sdružení Calla

Úložiště by zasáhlo lidi i krajinu

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví z Průhonice provedl v minulých dvou letech ve spolupráci s Přírodovědnou fakultou Univerzity Karlovy a Mendelovou univerzitou z Brna na území Společenství obcí Čertova břemene krajinářský, přírodovědný, historický a sociologický výzkum. Na základě výsledků lze konstatovat, že území na jih od Jistebnice a Nadějkova je krajinářsky velmi cenné. Případné úložiště u Padařova změní, devastuje dosud harmonickou atmosféru v širokém okolí. Je na místě velká obava o nenávratnou ztrátu jedinečného charakteru krajiny. Přitom je třeba zdůraznit také historický a kulturní aspekt. Krajina Jistebnicka a Nadějkovska je spojovacím článkem mezi historickými městy Milevskem a Tábořem.

V případě podobných zásahů, jakým je úložiště jaderného odpadu, by se mělo v první řadě uvažovat o územích, která již nenávratně poškozena byla a ztratila své využití (tzv. brownfieldy) a neničit dosud zachovalé nejkrásnější kouty naší země.

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly Evropskou úmluvu o krajině, v ní vyjadřují své přesvědčení, že „krajina je klíčovým prvkem blaha jednotlivce i společnosti a že její ochrana, správa a plánování jsou spojeny s právy a povinnostmi pro každého; ... uznávají, že kvalita a rozmanitost evropských krajin představují společný zdroj a že je důležité spolupracovat v zájmu jejich ochrany, správy a plánování.“ V České republice vstoupila tato úmluva v platnost dne 1. října 2004.

Situaci je možné změnit jedině jasným a rozhodným společným odmítavým postojem. Vzpomeňme, kolik území již podlehl ničivé těžbě, průmyslovým halám, výrobním areálům, silnicím. Naše země není tak velká, aby si mohla dovolit ničit další jedinečná místa.

Tereza Hrubá, VÚKOZ Průhonice

Zprávy ze samosprávy

vydalo občanské sdružení Zachovalý kraj ve spolupráci s obcemi Božetice, Jistebnice a Nadějkov v květnu 2013.

Další informace o úložišti najdete na www.zachovalykraj.cz, svoje připomínky a dotazy můžete psát na e-mail info@zachovalykraj.cz